

PLATÓ I LES DONES

Monique DIXSAUT

[Ens els diàlegs platònics Sòcrates mai no enraona amb cap dona, però ens tramet sengles discursos posats en boca de dues dones, Aspàsia de Milet (que simbolitza la retòrica) i Diòtima de Mantinea (que simbolitza l'eros filosòfic). En el text una de les més conegudes hel·lenistes franceses contemporànies planteja aquesta qüestió. R.A.]

Sòcrates dialoga amb tota mena de gent però mai amb dones. Tanmateix en els diàlegs de Plató dues dones parlen extensament. L'elogi dels soldats morts en el combat és atribuït per Sòcrates en el diàleg 'Menexé' a Aspàsia de Milet, amant i després esposa de Pèricles. I a Diòtima, sacerdotessa de Mantinea, se li deu la revelació decisiva del 'Banquet'. Però només parlen per boca de Sòcrates. Les dones no són interlocutores, ensenyen un saber que Sòcrates no sotmet a examen sinó que fingeix rebre. Aquestes dues estrangeres demostren que el que passa per ser la naturalesa de la dona i el destí a un silenci decent no és sinó la invenció d'una cultura. Són elles les que inicien Sòcrates en una mena de discurs al qual fins llavors havia restat aliè: l'elogi. ¿Per què s'espera d'una dona en un cas una lliçó d'eloqüència política i en l'altre que ella celebri Eros com a camí que ens mena al que de debò existeix? [les Idees]

Una oració fúnebre és per a la ciutat l'ocasió de produir una imatge enganyadora i falaguera de sí mateixa i dels seus ciutadans, prestant-los totes les virtuts. L'art en què Aspàsia excel·leix és el de la sofística, la producció de simulacres mitjançant la paraula. A través d'ella, Plató desmitifica el gènere tot parodiant-lo. Pel que fa a Diòtima escomet la naturalesa mateixa de l'elogi: un elogi només val si diu la veritat sobre la naturalesa mateixa del seu objecte. La veritat per a ella és que Eros no és un gran déu, perquè tot desig és manca, sinó perquè Eros està ple de recursos per procurar-se allò que li falta. Eros és un 'daimon', un intermediari entre el diví i l'humà, com la sacerdotessa Diòtima ho és entre els déus i els homes. Fa l'ofici de guia de contrabandistes anant del mite al discurs filosòfic i empenyent l'ànima a anar més enllà del seu apetit de múltiples coses belles per tal d'accedir a una bellesa única que és la que pot satisfer el desig.

Però Sòcrates s'enganya: allò a què el desig aspira no és a la Bellesa. Allò a què tot mortal aspira és la immortalitat. No a la immortalitat, il·lusòria, de la glòria lloada per Aspàsia, ans a la real de l'infantament. Tenir fills és afirmar la vida perpetuant-la en els infants de la carn i, més encara, en els discursos aptes per despertar el mateix amor en les altres ànimes. A l'esterilitat dels discursos fabricats per Aspàsia, Diòtima hi oposa la fecunditat renovada del desig de comprendre. Mostra a un Sòcrates massa enamorat que la filosofia és, abans que res, un discurs amorós.

¿ Plató és misogin quan utilitza Aspàsia la cortesana com a símbol de la demagògia del discurs polític? ¿Quan remet a Diòtima per recordar que és Eros qui filosofa en nosaltres, és feminista? Ni una cosa ni l'altra. Aquestes dues figures invertides, una tan hàbil a manipular i a encisar com Gòrgies i l'altra més profundament filosòfica que Sòcrates, diuen que les dones són, ni més ni menys que els homes capaces del pitjor i del millor.

Monique DIXSAUT ('Le Nouvel Observateur', 16-22 agost 2007, Dossier Les philosophes et les femmes); trad. al català Ramon Alcoberro